

RZECZPOSPOLITA
POLSKA

Urząd Patentowy
Rzeczypospolitej Polskiej

(12) **OPIS PATENTOWY**

(19) **PL** (11) **235140**

(13) **B1**

(21) Numer zgłoszenia: **422119**

(22) Data zgłoszenia: **04.07.2017**

(51) Int.Cl.

B29D 7/01 (2006.01)

C08J 5/18 (2006.01)

C08J 9/18 (2006.01)

C08L 23/06 (2006.01)

H01L 41/45 (2013.01)

(54) **Sposób wytwarzania folii polietylenowej o właściwościach piezoelektrycznych**

(43) Zgłoszenie ogłoszono:

14.01.2019 BUP 02/19

(45) O udzieleniu patentu ogłoszono:

01.06.2020 WUP 06/20

(73) Uprawniony z patentu:

**SIEĆ BADAWCZA ŁUKASIEWICZ-INSTYTUT
INŻYNIERII MATERIAŁÓW POLIMEROWYCH
I BARWNIKÓW, Toruń, PL**

**UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU, Toruń, PL**

**SIEĆ BADAWCZA ŁUKASIEWICZ – INSTYTUT
TECHNOLOGII ELEKTRONOWEJ,
Warszawa, PL**

(72) Twórca(y) wynalazku:

BOGUSŁAW KRÓLIKOWSKI, Toruń, PL

HALINA KACZMAREK, Toruń, PL

EWA KLIMIEC, Kraków, PL

(74) Pełnomocnik:

rzecz. pat. Jan Michalak

PL 235140 B1

Opis wynalazku

Przedmiotem wynalazku jest sposób wytwarzania folii polietylenowej o właściwościach piezoelektrycznych.

W technice są szeroko stosowane elementy piezoelektryczne z materiałów ceramicznych, służące między innymi do wytwarzania czujników odkształceń mechanicznych, do badania stanu budowli i różnych konstrukcji. Znajdują również zastosowanie w automatyzacji jak chociażby manipulatory przemysłowe, w pomiarach, czy też diagnostyce (zwłaszcza ultradźwiękowej). Stosowanie elementów ceramicznych do powyższego celu jest jednakże nieco ograniczone ze względu na ich niską wytrzymałość mechaniczną.

Z chwilą pojawienia się materiałów polimerowych zauważono, że niektóre z nich cechują się całym interesującymi właściwościami dielektrycznymi oraz takimi, jak elastyczność, niska gęstość, wytrzymałość na rozciąganie i zginanie, możliwość przyjmowania różnych kształtów, co rozszerza znacznie spektrum ich zastosowania w porównaniu do elementów ceramicznych.

Z opisów patentowych US 3931446 oraz US 4241128, znane są sposoby otrzymywania folii PVDF [poli(fluorku winylidenu)] oraz jej modyfikowania pod kątem uzyskania jak najkorzystniejszego efektu piezo – czy piro – elektrycznego. W obu przypadkach właściwości piezoelektryczne i piroelektryczne folii uzyskuje się przez orientację folii (rozciąganie), podczas której faza α przechodzi w fazę β , a następnie jej polaryzację w polu elektrycznym o dużym natężeniu.

Znany jest z opisu patentowego US 5254296 sposób, w którym folię PVDF po procesie orientowania (rozciągania mechanicznego) polaryzuje się w procesie koronowania.

Natomiast z opisu patentowego PL 219 473 znana jest folia o właściwościach piezoelektrycznych, wytworzona na bazie folii poliolefinowych (PE) lub polipropylenu (PP) i napełniacza glinokrzemianowego typu montmorylonit o budowie lamelarniej. Wytlóczoną folię o grubości poniżej 100 μm orientuje się jedno – lub dwuosiowo w zakresie od 2:1 do 5:1 jednocześnie podgrzewając do temperatury 100–150°C, po czym poddaje się ją polaryzacji w polu elektrycznym o dużym natężeniu.

Z polskiego opisu zgłoszeniowego wynalazku P.403327 znany jest sposób wytwarzania folii kompozytu organiczno-ceramicznego o właściwościach piezoelektrycznych oraz kompozyt o właściwościach piezoelektrycznych. Sposób polega na tym, że najpierw do osnowy granulatu polipropylenu (PP) dodaje się w znany sposób (pudrowanie) modyfikator. Następnie ujednorodnia się całą kompozycję do postaci regranulatu, przetwarza się do postaci folii, którą orientuje się i poddaje polaryzacji. W sposobie tym osnową jest granulát polipropylenu (PP) o budowie regularnej (syndiotaktyczny lub izotaktyczny) o stopniu wykryształizowania $\leq 60\%$. Do takiego granulatu dodaje się modyfikatora w postaci sproszkowanej mieszanki kaolinitu i krzemionki, w ilości 1–20% masowych. Z ujednorodnionej kompozycji wytłacza się folię o grubości – 100 μm i orientuje się ją jedno – lub dwuosiowo w zakresie od 2:1 do 5:1, w temperaturze 80 do 100°C. Zorientowaną folię polaryzuje się w polu elektrycznym o natężeniu, 50 do 150 V/ μm w temperaturze 60 do 100°C. Kompozyt zawiera 80 do 95% mas. polipropylenu (PP) o budowie regularnej i o stopniu wykryształizowania $\leq 60\%$ oraz 5–20% mas. modyfikatora. Modyfikatorem jest mieszanina submikrokrystalicznej krzemionki i kaolinitu płytkowego o wielkości cząstek – 1,5 ÷ 6,0 μm , w której zawartość kaolinitu wynosi 35% mas., zawartość krystalicznej krzemionki SiO₂ wynosi 55% mas., a zawartość amorficznej krzemionki SiO₂ – 10% mas.

Z literatury fachowej m. in. M. Tang, Z. An, Z. Xia, X. Zhang, *J. Electrostat* 2007, 5, 203–208; A. Qaiss, H. Saidi, O. Fassi-Fehri, M. Bousmina, *Polym. Eng. Sci.* 2012, 52, 2637–2644; Z. An, M. Mao, J. Cang, Y. Zhang, F. Zheng, *J. Appl. Phys.* 2012, 111, 024111, DOI: 10.1063/1.3679576; H. Gilbert-Tremblay, F. Mighri, D. Rodrigue, *J. Cell. Plast.* 2012, 48, 341–354; A. Mohebbi, F. Mighri, A. Aji, D. Rodrigue, *Adv. Polym. Tech.* 2016, DOI: 10.1002/adv.21686 wynika, że tworzywa semikrystaliczne o strukturze komórkowej charakteryzują się dobrymi właściwościami piezoelektrycznymi.

Celem wynalazku jest opracowanie sposobu wytwarzania modyfikowanej folii poliolefinowej, która charakteryzuje się właściwościami piezoelektrycznymi lepszymi od właściwości piezoelektrycznych folii z samego polipropylenu czy polietylenu, takiej, której właściwości piezoelektryczne są porównywalne z powtarzalnymi właściwościami piezoelektrycznymi folii z poli(fluorku winylidenu) (PVDF).

Sposób wytwarzania folii polietylenowej o właściwościach piezoelektrycznych według wynalazku polega na tym, granulát polietylenu (PE), korzystnie polietylenu średniej gęstości (MDPE) zawierający w swej strukturze środek porotwórczy – spieniający wprowadza się do wytłaczarki ślimakowej i wytłacza się przy użyciu głowicy formującej, po czym tak wytłóczoną wstęgę folii poddaje się polaryzacji w stałym polu elektrycznym w czasie około 1 godz., z kolei folię umieszcza się pomiędzy elektrodami stykowymi

i poddaje się naprężeniu. Tak wytworzoną ekspandowaną folię w postaci wstęgi poddaje się mechanicznemu naciskowi o sile nacisku powyżej 10 kN w temperaturze 120–160°C, w czasie do 60 sekund, przez co zmniejsza się grubość folii o około 33%, stopień krystaliczności folii zwiększa się do wartości powyżej 60%, przy jednoczesnym zachowaniu struktury komórkowej folii o rozmiarze komórek w zakresie 0,01–0,08 μm , po czym folię poddaje się polaryzacji w stałym polu elektrycznym 100 V/ μm w czasie około 1 godz. w temperaturze nie przekraczającej 90°C. Następnie folię umieszcza się pomiędzy elektrodami stykowymi i poddaje się naprężeniu (P), korzystnie do 120 kPa, przy czym w temperaturze otoczenia uzyskuje się wartość napięcia piezoelektrycznego (U) na poziomie ≥ 20 V, zaś gęstość ładunku piezoelektrycznego (q) wynosi powyżej 300 pC/cm², natomiast wartość stałej dielektrycznej (d_{33}) wynosi powyżej 30 pC/N.

Nieoczekiwanie okazało się, że aby folia polietylenowa posiadała odpowiednie właściwości piezoelektryczne, koniecznym jest wytworzenie w niej odpowiedniej struktury poprzez dodatkową obróbkę termiczno-elektryczno-mechaniczną w ściśle określonych warunkach.

Przedmiot wynalazku objaśnia poniższy przykład realizacji, nie ograniczając jego zakresu, dla którego Fig. 1 przedstawia wykres wartości napięcia i gęstości ładunku piezoelektrycznego w zależności od czasu przechowywania w temperaturze otoczenia, zaś Fig. 2 – wykres zależności gęstości ładunku i stałej dielektrycznej od wartości naprężenia.

Przykład

Granulat polietylenu średniej gęstości (MDPE) zawierający w swej strukturze środek porotwórczy-speniający (producent Borcell™ ME 1244, Borealis A.G.), wprowadza się wyłaczarki jednoślimakowej w następujących warunkach: strefy grzewcze wyłaczarki – 225, 235, 235°C, temperatura głowicy płasko-szczelinowej *cast.* – 245°C o wymiarach 150 x 0,5 mm, obroty ślimaka wyłaczarki – 75 sek⁻¹. W ten sposób wyłoczono folię MDPE w postaci wstęgi o wymiarach 140 x 0,120 mm.

Wstęgę folii poddano badaniom właściwości piezoelektrycznych. Aby uzyskać elektret oparty na MDPE, folię poddano polaryzacji w stałym polu elektrycznym 100 V/ μm w klimatyzowanej komorze VMT Heraeus – Vötsch w temperaturze 85°C. Czas polaryzacji wynosi 1 h. Następnie folia umieszczana jest pomiędzy elektrodami stykowymi i jest poddana naprężeniu (P) 100 kPa.

Tak wytworzoną ekspandowaną wstęgę folii podgrzewa się do temperatury 140°C i poddaje się prasowaniu w prasie hydraulicznej o nacisku 20 kN przez okres 30 sek., uzyskując grubość 0,08 mm, o stopniu wykryształizowania wynoszącym 64%, zachowując strukturę komórkową folii o rozmiarze komórek około 0,05 μm .

Tak zmodyfikowaną folię poddano dalszej procedurze celem określenia wartości napięcia piezoelektrycznego. Folię w postaci wstęgi poddano polaryzacji w stałym polu elektrycznym 100 V/ μm w klimatyzowanej komorze VMT Heraeus – Vötsch w temperaturze 85°C. Czas polaryzacji wynosi 1 h. Następnie wstęga folii umieszczana jest pomiędzy elektrodami stykowymi i jest poddana naprężeniu (P) 100 kPa. Wartość napięcia piezoelektrycznego (U) mierzona w czasie (t) 40 dób w temperaturze otoczenia wynosi 25 V, zaś wartość gęstości ładunku piezoelektrycznego (q) wynosi 410 pC/cm², natomiast wartość stałej dielektrycznej (d_{33}) wynosi 40 pC/N.

Ustaloną gęstość ładunku piezoelektrycznego (q) w zależności od czasu przechowywania folii w temperaturze otoczenia uwidocznił na wykresie (Fig. 1), a także zależność ładunku (q) i stałej dielektrycznej (d_{33}) od wartości naprężenia (P) dla folii uwidocznił na wykresie (Fig. 2).

Z wykresu uwidocznionego na Fig. 2 wynika, że zależność ładunku piezoelektrycznego (q) jak i stałej dielektrycznej (d_{33}) zależy od wartości przykładanego naprężenia (P) w zakresie 0–120 kPa (0–1,2 kg/cm²).

Przykład porównawczy

Granulat polietylenu średniej gęstości (MDPE) zawierający w swej strukturze środek porotwórczy-speniający (producent Borcell™ ME 1244, Borealis A.G.), wprowadza się wyłaczarki jednoślimakowej w następujących warunkach: strefy grzewcze wyłaczarki – 225, 235, 235°C, temperatura głowicy płasko-szczelinowej *cast.* – 245°C o wymiarach 150 x 0,5 mm, obroty ślimaka wyłaczarki – 75 sek⁻¹. W ten sposób wyłoczono folię w postaci wstęgi o wymiarach 140 x 0,120 mm.

Wstęgę folii poddano badaniom właściwości piezoelektrycznych. Aby uzyskać elektret oparty na MDPE, folię poddano polaryzacji w stałym polu elektrycznym 100 V/ μm w klimatyzowanej komorze VMT Heraeus – Vötsch w temperaturze 85°C. Czas polaryzacji wynosi 1 h. Następnie folia umieszczana jest pomiędzy elektrodami stykowymi i jest poddana naprężeniu (P) 100 kPa. Stopień krystaliczności folii

wynosi 56%. Wartość napięcia piezoelektrycznego (U) mierzona w czasie (t) 40 dób w temperaturze otoczenia jest ustabilizowana na poziomie nieprzekraczającym 7,5 V, zaś gęstość ładunku piezoelektrycznego (q) wynosi 95 pC/cm², natomiast wartość stałej dielektrycznej (d_{33}) wynosi 8 pC/N.

Pomimo, że wyniki badań przedstawione na wykresie Fig. 1 wskazują na fakt zdecydowanie różnej, ale stabilnej wartości napięcia piezoelektrycznego (U), jak i gęstości ładunku piezoelektrycznego (q) oraz stałej dielektrycznej (d_{33}) – na wykresie Fig. 2 w analogicznym czasie, zarówno dla folii wytłoczonej (# 1) według przykładu porównawczego, jak i folii modyfikowanej pod względem termiczno-mechanicznym (# 2) według przykładu realizacji, przechowywanych w tych samych temperaturach otoczenia, jednakże to wpływ obróbki termiczno-mechanicznej wskazanej w istocie wynalazku i opisanej w przykładzie realizacji podwyższa ponad 3-krotnie wartość napięcia piezoelektrycznego (U) modyfikowanej folii, jak i wyraźnie podwyższa ponad 4-krotnie jej gęstość ładunku piezoelektrycznego (q) oraz podwyższa ponad 4-krotnie wartość stałej dielektrycznej (d_{33}) w odniesieniu do wyników osiągniętych w przykładzie porównawczym.

Wynalazek został objaśniony za pomocą wybranego przykładu realizacji, to jest zrozumiałe, że możliwe są jego dalsze modyfikacje, ograniczające się do jego istoty.

Zastrzeżenie patentowe

1. Sposób wytwarzania folii polietylenowej o właściwościach piezoelektrycznych polegający na tym, że granulaty polietylenu (PE), korzystnie polietylenu średniej gęstości (MDPE) zawierający w swej strukturze środek porotwórczy – spieniający wprowadza się do wytłaczarki ślimakowej i wytłacza się przy użyciu głowicy formującej, po czym tak wytłoczoną wstęgę folii poddaje się polaryzacji w stałym polu elektrycznym w czasie około 1 godziny, z kolei folię umieszcza się pomiędzy elektrodami stykowymi i poddaje się naprężeniu, **znamienny tym**, że tak wytworzona ekspandowana folię w postaci wstęgi poddaje się mechanicznemu naciskowi o sile nacisku powyżej 10 kN w temperaturze 120–160°C w czasie do 60 sekund przez co zmniejsza się grubość folii o około 33%, stopień krystaliczności folii zwiększa się do wartości powyżej 60%. przy jednoczesnym zachowaniu struktury komórkowej folii o rozmiarze komórek w zakresie 0,01–0,08 μm, po czym folię poddaje się polaryzacji w stałym polu elektrycznym 100 V/μm w czasie około 1 godziny w temperaturze nie przekraczającej 90°C, następnie folię umieszcza się pomiędzy elektrodami stykowymi i poddaje się naprężeniu (P), korzystnie do 120 kPa, przy czym w temperaturze otoczenia uzyskuje się wartość napięcia piezoelektrycznego (U) na poziomie ≥ 20 V, zaś gęstość ładunku piezoelektrycznego (q) wynosi powyżej 300 pC/cm², natomiast wartość stałej dielektrycznej (d_{33}) wynosi powyżej 30 pC/N.

Rysunki

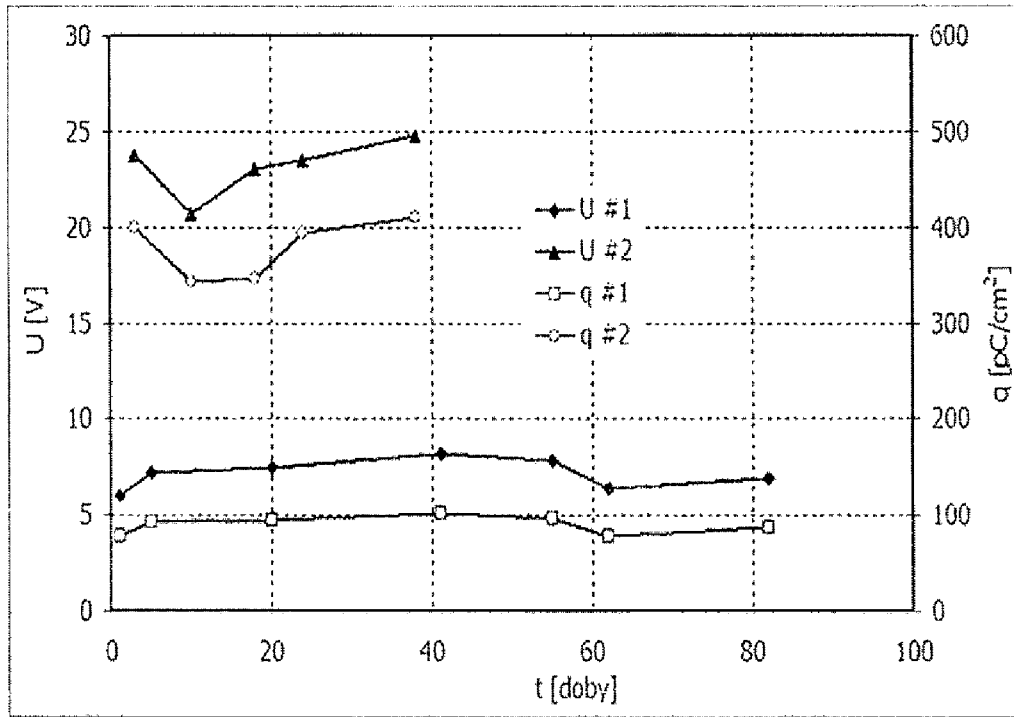

Fig. 1

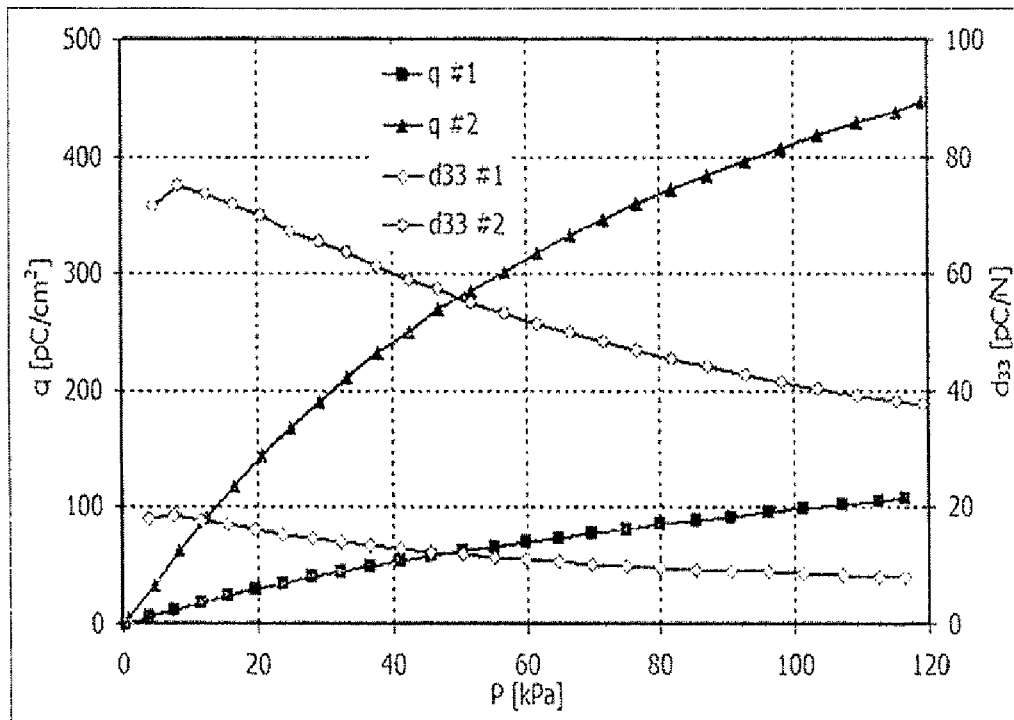

Fig. 2